

100.000 sildir skulu skjótast í búkin

Hin största fiskirannsóknin, ið nakrantíð er gjörd her nærhendis, fer nú fram í Norðsjónum, har 100.000 sildir skulu merkjast við at »skjóta« eitt litið metalmerki inn í magan á hvørjari einstakari sild. Fiskifrøðingar úr nógvum londum royna at fáa greiðu á, um veiðan av ídnaðarsild kann forkoma sildastovninum í Norðsjónum. Ella, sagt við hvassari orðum: Um norðsjóarveiðumenn eru í ferð við at saga ta greinina av, teir sjálvir sita á

**Tað er keypsamtøku-
blaðið SAMVIRKE, ið
sigur frá hesum, og
vit loyva okkum at end-
urprenta hesa sera for-
vitnisligu greinina.**

DET danske havundersøgelsskib *Dana* løber i denne måned ud for at jage sildestimer i Nordsøen og dermed yde Danmarks bidrag til en fiskeriundersøgelse, som vel nok er den største, der nogen sinde er gennemført i denne del af verden.

I løbet af otte måneder vil et hold eksperter om bord i et norsk fiskefartøj gennemføre mærkning af ikke mindre end 100.000 Nordsøsil. Danas opgave er — på skift med undersøgelsesskibe fra Polen, Holland, Tyskland og Frankrig at lokalisere sildestimerne ved hjælp af undervandslytteapparater — sonar og ekolod — hvorefter det norske skib fanger fiskene og sætter dem ud igen efter mærkningen.

VI skal tilbage til slutningen af fyrrerne for at finde baggrunden for den forestående store sildemærkning. Det var i de år sloje tider for fiskerne langs Jyllands vestkyst. De rantes på en gang af dårlige afsetningsmuligheder for konsumfisk og en kraftig nedgang i fangsterne af store sild.

Nogle af de vestjyske fiskere begyndte at se sig om efter nye indtægtsmuligheder og fandt dem på *Bløden grund* — et stort område i den østlige del af Nordsøen. Her vidste man at der vrilede med småsild, der ganske vist var alt for små til at afsette som konsumfisk, men som ville være en fin vare for fiskemølsfabrikkerne. Hidtil havde disse fabrikker klaret sig på leverancer af affald fra konsumfiskiet, men nu fandt en lille gruppe fiskere på, at man jo kunne begynde at fiske direkte efter småsildene, med henblik på at lande dem til fiskemølsfabrikkerne.

Det blev indledningen til Industriefiskeriet, som i løbet af

nogle få år blomstrede op, og som i dag er blevet til en stor industri med mange store fabriksanlæg knyttet til vore større fiskerihavne og med en vældig flåde af fiskefartøjer.

Efterhånden som industriefiskeriet udviklede sig, kom flere og flere fiskearter med ind i billedet. I dag fisker man, foruden ungsildene, arter som *to-bis*, *sperling*, *brising* og en lang række andre arter, men gennem årene har ungsildene på Bløden været en meget væsentlig faktor.

Det er klart, at såvel fiskeribiologer som fiskere, stillede sig selv et par spørgsmål i forbindelse med dette fiskeri. Kunne det være ved? Ville ungsildene ikke forsvinde fra Bløden grund? Og ville det intensive fiskeri på de unge sild i det lange løb skade bestanden af voksne sild?

IGENNEM de næsten tyve år, industriefiskeriet har fundet sted, har biologerne derfor ikke ligget på den lade side. Der er foretaget meget omfattende undersøgelser såvel fra dansk som fra international side, mens det viste sig ret tidligt, at spørgsmålene var langt mere komplicerede, end man først havde antaget.

Alligevel er det faktisk lykkedes at påvise, at ungsildenes ophold på Bløden fra august til april hvert år nok vil fortsætte så længe, der overhovedet er ungsild.

Sildene æder ikke lige meget hele året rundt. Deres vigtigste ædeperiode falder i månederne maj, juni, juli og netop på denne årstid kunne man ikke træf-

fe de store ungsildeforekomster i Bløden-området.

Man begyndte at undersøge sildenes fedtindhold, som man længe havde vidst fandtes oplagret omkring tarmene på visse årstider, og resultaterne af disse undersøgelser begyndte at antyde en forklaring på sildenes forkærlighed for netop denne del af Nordsøen.

Lige efter ædeperioden ved udgangen af juli, kunne sildene, der nu dukkede op i området, indeholde så store fedtmængder, at det udgjorde helt op til 25 pst. af deres vægt, men fedtindholdet dalede gradvis gennem vinterseizoen, indtil det ved begyndelsen af næste ædeperiode var helt nede på nogle få procent.

Sideløbende med disse undersøgelser, havde man arbejdet med at klarlægge områdets naturforhold og fundet, at der på Bløden, netop i den periode, hvor sildene opholdt sig der, var noget koldere end i tilsvarende lavvandede områder andre steder i Nordsøen. Her var naturligvis forklaringen:

I koldt vand ned sættes fiskenes stofskifte, og deres fedtreserve kan holde længere. Med andre ord, fiskene kommer til Bløden for at spare på næringsstofferne, og der er ingen grund til at antage, at de ikke skulle blive ved med det.

HVAD det andet spørgsmål angår — om ungsildefiskeriet påvirker en total nedgang af sildeforekomsterne i Nordsøen — ja så er det faktisk netop det, man vil søge at besvare med det nu påbegyndte store mærkningsforsøg. Biologerne i de forskellige Nordsølande er enige om, at sildene i Nordsøen udgør flere stammer, som hver har deres egne gydeområder, men man er ikke nået til enighed om, hvor mange der er, og man ved ikke, om ungsildene på Bløden er af en enkelt eller flere af disse gydestammer.

Allerede for adskillige år siden påbegydede engelske fiskeribiologer, at der var sket en

kraftig nedgang i fangsterne af voksne sild i den *Engelske Kanal*. Man var allerede på det tidspunkt stærkt tilbøjelig til at give industriefiskeriet skylden, men de danske fiskeribiologer kunne naturligvis ikke gå med til, at der f. eks. skulle indføres restriktioner i det vigtige danske fiskeri, uden at der forelå helt klare beviser for fiskeriets skadevirkning.

På den anden side ville en overfiskning af sildene ikke mindst skade danske fiskere. Nordsølandene enedes om at iværksætte et mærkningsforsøg, der skulle afvikles over to år. Det skete i årene 1957-1958, hvor man ialt nåede op på at mærke godt 27.000 sild. Man indhøstede både viden og erfaringer, hvorpå det nye stortilslidte forsøg i høj grad er baseret.

MÆRKNING af fisk med forskellige mærketyper er noget, fiskeribiologerne anvender meget ofte, når det gælder at skaffe oplysninger om, hvorhen fiskene vandrer, eller hvor hårdt en fiskebestand befikses. Da sild er overordentlig følsomme, og f. eks. nemt mister skæl, eller skades af for lang tids ophold over vandet, må der lige fra selve fangsten udvises særlig forsigtighed overfor denne fiskeart.

Man anvender snurpenot som fangstredskab, netop fordi dette redskab, der består af en stor netpose, som efterhånden indsnavres, er det mest skånsomme. Når sildene er fanget, overføres de forsigtigt til et stort flydenet, og selve mærkningsforegår nu fra små både. Sildene fanges en ad gangen med ene ketsjer, mærkes hurtigt og udsættes i det frie vand på anden side af båden.

Der anvendes ikke, som i mange andre tilfælde, mærker, der umiddelbart kan ses, når fisken engang fanges igen. Det ville ikke nytte meget, da alle sildene jo landes direkte til møl fabrikkerne, hvor man ikke har tid til at kigge efter mærker.

Týskland eftir 2. heimsbardaga

(Framhald)

Vit eiga at minnst til, at Eysturýskland hevur, siðani staturin varð stovnaður í 1949, havt allar materiellar, búskaparligar og fíggarligar forúsetningar imóti sær. Vit kunnu bara nevna sovrðið sum ídnaðar- demontagan og krigsendurgjaldið til Sovjetsamveldi, umframt at fólkíð í sjálvum landinum hevur verið negativt innstillað yvir fyrri samfelagnum sum heild. Umframt hetta so eru 3 mill. eysturýskarar flýddir vesturum, serliga ungt fólk, frá 1949 til Berlinmúrurin var bygdur í 1961. Fólkíð flýggjar úr ófrælsa statssamfelagnum; alt statsapparatið er identiskt við sosialistiska einheitsflokkin. Fílkur og statur, stjórni og umskifting, búskapur og framleiðsla, mentunarlív og fríttíð allur verður stýrt av SED og tess politibúro. So at siga hvør einstakur borgari er upp á

ein ella annan máta við í SED-apparatinum, tað veri seg á arbeiðsplássum, universitetum, skúlum, barnahavum, kvøldskúlum, felagslívi, teatur- og mentunarlívi, filmi o. s. fr. Og á odda í flokksleiðsluni sum skipar fyrri »demokratiskari sentralismu« er Walter Ulbricht, sum hevur verið tann leiðandi kraftin í at umskipa Eysturýskland frá »einum antifascistiskum - demokratiskum samfelagi« til eitt »socialistisk fólkademokrati«. Ulbricht - er Eysturýsklands Mikojan. Á sama hátt sum hann var førur fyrri at yvirlíva allar stalinistiskar útreinskingar, soleiðis hevur Ulbricht evnað at sær hvønn veg tað bar í Moskva, hann hevur ríkt sum tongul í brimi, allir hava kunnað brúkt hann, og hann hevur latið seg útnýtt av Kreml, annaðhvørt maðurin har eitur Stalin, Beria, Krustjov ella Stasjnev; Ul-

bright spælir quislingur fyrri teir allar. Samstundis hevur hann mangan ruddað út millum sínar egnu móttøðumenn innan floks og altíð slapp hann burtur úr øllum trupulleikum sum hin sterki maðurin.

Eitt eru mennir í Eysturberlin vissir í at álitið hjá teimum er undgómurin fult og heilt, tey gomlu eru so at siga slept upp á fjall sum »oforbrediliga«. »Freie deutsche Jugend« (FDJ), statsligi ungdommefelagsskapurin í eystanfyrri, hevur eitt organiserandi í »Juge Picnieres« (JP), sum hevur eitt limatal uppá 1,9 mill. ella 82 pst. av samlaða barnatalinum millum 6 og 14 ár. Menn, sum hava kunnað undgómssviðurskiptini eystan fyrri, eru samdri um, at meira verður gjørt fyrri undgómnnar enn í Vesturýsklandi, hví at hetta er so, er ein annar spurningur? Heldur ikki kirkjan fær fríð fyrri FDJ og JP; 85 pst. av

fólknum eystan fyrri Elben eru (ella vóru) protestantar, men kirkjan hevur ring kor at virka undir, hon er annars skild sundur frá statinum í dag. Við eini sokallaðari socialistiskari erstatningskonfirmation royna teir ráðandi eisini her at draga undgómnn til sín. Ógvuliga væl er tikið undir við hesi socialistisku konfirmation, kanska ikki júst tí at kærleikin til hesa konfirmation er so stórur, men tað er ein beinleiðis fyrminur seinni í lviinum at hava verið aktivur í FDJ og JP á ungum árum og latið seg »konfirmera socialistisk« (Eg loyvi mær at víðleggja kommunistisku konfirmationsritualið á móstandandi síðu, annars kanst tú bæði doypast, giftast og fara til jarðarferð og hoyra líkandi ritualir). Tað kann vera vert at visa á her, at lutheranarnir aftaná 20 ára kommunistiskt stýri í DDR ikki eru so trúgvir í sín-

um protestantiska yvirbevisningi, sum t. d. katolikkarnir í Polen eru tað — ella kemur kanska rætta týska (lutherska!) sinnalagið fram her, at tað sum staturin ger, er altíð tað beina?

17. juni 1953 var uppreistur í Eysturberlin og teimum stóru eysturýskum býunum, sum t. d. í Leipzig og Magdeburg. Tað vóru arbeiðsmenn, ið gjørdur uppreistur imóti hórðu búskaparligu leiðini, ið gingin varð í DDR aftaná deyða Stalins. Eins og í Polen og Ungarn í 1956 so vóru russar eisini her til reiðar at berjja uppreisturin niður við makt alt fyrri eitt, heitt varð á teir — fleiri divisióner vórðu settar inn at berjja uppreisturin niður, sum í fyrstuni bert vóru friðarligar mótmælisgöngu, men seinni endaðu við uppreiðstí vent móti teimum stýrandi. Talið á deyðum var 360, meðan 5000 arbeiðsmenn blivu settir fastir og